

Biståndets vara eller inte vara

En argumentationsanalys

Jenny Niskanen
Vilhelm Rudberg

Abstract

Vi har valt att göra en argumentationsanalys av den svenska mediedebatten kring bistånd. Målsättningen var att urskilja skillnader i de argument som förs för respektive mot svenskt bistånd, till utsatta delar av världen.

Vi har genomfört vår analys med hjälp av Arne Næss pro et contra metod, vilket inneburit att vi har analyserat argumenten som valts med beaktning mot dess hållbarhet och relevans. Samt försökt ställa dessa mot tidigare forskning inom området.

Båda sidor är riktade mot vad som är bäst för de utsatta och argumenterar utefter detta. Det som skiljer sidorna åt är synen på själva biståndet, där de negativa har en förmåga att tala mer om att det generella biståndet har en negativ effekt, medan den positiva sidan är väl medvetna om de negativa effekterna, men likväl de positiva effekterna som värderas högre.

Vi kommer fram till att båda sidors argument har en hög beviskraft, men att man talar om olika former av bistånd.

Nyckelord: Bistånd, argumentationsanalys, pro et contra, hållbarhet, relevans

Antal ord: 9936

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Problem.....	1
1.2 Teori.....	2
1.3 Metod och syfte	2
1.3.1 Argumentationsanalysens syfte	2
1.4 Avgränsning och urval.....	2
1.5 Material och källkritik	3
1.6 Disposition.....	4
2 Metod	6
2.1 Argumentationsanalys som metod.....	6
2.1.1 Pro et contra	6
2.1.2 Klassificering av argument och tes.....	7
2.2 Hållbarhet, Relevans och Logos	7
3 Biståndspolitiken och dess historia	9
4 Tidigare forskning	10
4.1 William Easterly	10
4.2 Jeffrey Sachs	11
5 Argumentationsanalys	13
5.1 Pro et Contra argumenten	13
5.1.1 Tes: Sidas bistånd förstör för Afrikas fattiga.....	13
5.1.2 Tes: Biståndet behövs för demokratin	14
6 Analys	16
6.1 Tes: Sidas bistånd förstör för Afrikas fattiga.....	16
6.1.1 P1. Sverige har under decennier pumpat in miljarder och åter miljarder i afrikanska länder, utan att något reellt resultat har kunnat redovisas. Inget afrikanskt land kan visa upp en påtaglig standardförbättring för folkflertalet som kan sägas vara en direkt följd av biståndet.	16
6.1.2 P2 I flertalet afrikanska stater har statsapparaten en övergripande och primär uppgift, och det är att slå vakt om den sittande statschefens makt. Allt annat är underordnat detta. Det betyder att alla befintliga resurser kommer att tas i bruk för att uppnå detta mål. I det sammanhanget har biståndet en mycket viktig roll.....	17

6.1.3	P3. Internationella valutafonden IMF publicerade nyligen sin årsrapport om tillståndet för världens ekonomier. Mest överraskande där är kanske att Afrika just nu står med en tillväxt på över fem procent. Många vill säkert tro att det är ett resultat av bistånd. Men det är det inte. Tvärtom så bromsar biståndet samhällsutvecklingen i Afrika, och därmed även den ekonomiska tillväxten	18
6.1.4	Slutsatsen av Bistånd förstör för Afrikas fattiga.....	20
6.2	Tes: Biståndet behövs för demokratin	21
6.2.1	C1. Det är sant att det finns biståndsgivare och globala institutioner som i årtionden backat upp korrupta ledare av ekonomiska och politiska skäl.....	21
6.2.1	P1. Biståndet har också, enligt omfattande studier av bland andra forskare vid World Institute for Development Economics Research, bidragit till att tillväxten i Afrika söder om Sahara är 1,5 procent högre än vad den skulle varit utan det bistånd som förmedlats de senaste åren.	23
6.2.2	P2 Biståndet finansierar huvuddelen av hiv-aids arbetet i världen, för att inte tala om stödet till flyktingar och katastrofdrabbade människor i fattiga länder	24
6.2.3	P3 Men det är ofrånkomligt så att biståndet är den främsta orsaken till att miljontals fler barn går i skola i Afrika, fler kvinnor som föder barn gör det i närvaro av utbildad hälsopersonal – ett av millenniemålen.....	25
6.2.4	Slutsatsen av Biståndet behövs för demokratin	26
7	Slutsats	28
8	Referenser	29
Bilaga 1		30
	<i>Sidas bistånd förstör för Afrikas fattiga</i>	30
Bilaga 2		32
	<i>Biståndet behövs för demokratin</i>	32

1 Inledning

Sveriges bistånd är en fråga om vara eller inte vara. Debatten går hätsk och debattörerna är många. Biståndsfrågan är en relativt liten post inom svensk ekonomi, då den endast innefattar en procent av Sveriges totala Bruttonationalinkomst (BNI). Men vår uppfattning är att i jämförelse till andra större delar får den ett oproportionerligt stort utrymme i media. Detta fångade vårt intresse och våra funderingar startade kring hur debatten verkligen framskrider, och vilka argument som förs. Båda av oss underskrivna ser bistånd, till de som har det svårare, som en form av humanitär skyldighet och att inte hjälpa andra bör därmed vara oförsvarbart. Detta gjorde det intressant för hur argumenteringen contra bistånd kunde försvaras, samt om de pro- argument som nyttjas kan spegla våra egna tankar och inställningar. Efter en intern diskussion kom vi dock fram till att vårt intresse för bistånd inte ligger i biståndet i sig, utan att göra det så bra som möjligt för de som behöver hjälp. Tack vare denna inställning gav vi debatten en mer öppen tilltro där våra förutfattade meningar blev mindre och färre. Om de motargument som förs i praktiken faktiskt leder till en bättre vardag för de som har det sämst ställt så borde ju dessa följas. Tack vare detta satte vi argumenten i fokus och utgår från en startpunkt av öppenhet. Vi valde därmed att genomföra detta genom just en argumentationsanalys.

1.1 Problem

I svensk media pågår en debatt angående svenskt bistånd till utvecklingsländer. Vi har valt att göra en argumentationsanalys av denna debatt för att se hur den ställer sig till bistånd. Vi ämnar se vilka argument som används, samt om dessa är hållbara och relevanta. I vår uppsats vill vi även försöka ställa för- och motargument till tidigare forskning för att kunna avgöra hållbarheten. Vår undersökning är en empirisk undersökning som ämnar beskriva och analysera argumentationen.

Bistånd har en oerhört stor påverkan på väldigt många människor i världen, och samtidigt utgör det en procent av Sveriges bruttonationalinkomst (BNI). Det finns forskare och debattörer som hävdar att biståndet har en negativ påverkan på utvecklingen och bör slopas, men samtidigt även de som hävdar motsatsen.

Detta härleder oss därmed till vår frågeställning som lyder:

- *Vilka argument används för och emot bistånd i den svenska mediedebatten?*

1.2 Teori

Vi kommer att härleda argumentationen till tidigare forskning och välkända debattörer för att kunna stärka och försvaga argumentens hållbarhet. Vi har som tidigare forskning använt oss av William Easterly och Jeffrey Sachs.

1.3 Metod och syfte

Vi har valt att använda oss av en argumentationsanalys som är en form av textanalys. Argumentationsanalysen går ut på att analysera exempelvis debatter och hur olika argument används. En argumentationsanalys kan ha åtminstone tre syften, vilka är: ett deskriptivt syfte, ett preskriptivt syfte, samt ett syfte att avgöra argumentationens beviskraft (Bergström – Boréus 2005: 91).

1.3.1 Argumentationsanalysens syfte

Vi kommer använda oss av två syften, det deskriptiva syftet används för att strukturera upp debatten och hitta och ställa upp de argument som används för och emot bistånd (Bergström – Boréus 2005: 91). Sen även genom att verkligen se vad debattören menar med sina argument. I vårt fall kommer detta ske genom att vi strukturerar upp artiklarna, för att sedan skapa en pro et contra lista.

Det andra syftet avgör argumentens beviskraft. Det vill säga om argumenten är relevanta och hållbara (Bergström – Boréus 2005: 91).

Relevansen mäts genom att se på ifall argumenten faktiskt stödjer eller undergräver ståndpunkten man för i debatten. Hållbarheten syftar till att man undersöker sanningen och trovärdigheten i argumenten. Det vill säga om det finns konkreta bevis för argumentet (Bergström – Boréus 2005: 91). Detta leder oss till vår slutliga analys, där vi intresserar oss för just hållbarheten och därefter relevansen.

1.4 Avgränsning och urval

Vi har valt att se på den svenska debatten om bistånd. Vi har valt att avgränsa oss genom att välja två artiklar som speglar två olika bilder av debatten. Vi är medvetna om att dessa två artiklar inte förklarar eller redovisar hela den svenska debatten, utan bara en liten del. Vi kan alltså inte påstå att vi nyttjar och ser på

hela den svenska debatten, utan endast utifrån de två artiklar vi har valt att använda.

Vi har sökt och läst igenom många artiklar om hur bistånd diskuteras i svensk media och har slutligen valt våra två debattartiklar utifrån några egenskaper. Dessa är, att de ska ha varit tagna från samma tidsperiod, vilket i detta fall är år 2007. Även att artiklarna ska spegla varandras motsatser, eftersom det ger en bred bild av debatten, vilket innebär att vi har valt en artikel där det argumenterats för att bistånd behövs och en där bistånd förstör.

Ytterligare en anledning till att vi har valt de artiklar vi valt, är att den ena artikeln är ett svar till den andra. Detta resulterar i att artiklarna speglar samma del inom ämnet. Att båda artiklarna återfinns i dagstidningen Expressen är inte relevant då de valts efter sitt innehåll och utan politisk eller ideologisk bakgrund.

1.5 Material och källkritik

Vi har valt att använda oss av Göran Bergström och Kristina Boréus bok *Textens mening och makt*, då vi förklarar och använder oss av en argumentationsanalys. Boken beskriver bra och tydligt hur en argumentationsanalys av Næss modell pro et contra används. Vi har även använt oss av Arne Næss bok *Empirisk Semantik* för att läsa hans ord om pro et contra modellen. Även boken *Argumentationsanalys* av Gunnar Björnsson, Ulrik Kihlbom, Folke Tersman och Anders Ullholm, har använts för att fördjupa våra kunskaper kring analysen. Ytterligare böcker vi har nyttjat till vår uppsats är *Metodpraktikan* av Peter Esaiasson, Mikael Gilljam och Henrik Oscarsson. Vi har även tillvaratagit tidigare forskning i form av böckerna *Slut på fattigdomen* av Jeffrey Sachs, samt *Den vite mannens börda* av William Easterly. Dessa är två väldigt meriterade och etablerade forskare inom bistandsfrågan. De för argument för respektive mot bistånd till utvecklingsländer. Sidas och regeringens hemsida har använts för att beskriva hur biståndet ser ut och vad som gäller för den svenska biståndspolitik. Vi refererar även till vissa hemsidor som artikelförfattarna har valt att använda till sina argument.

Debattinläggen som vi har valt, är skrivna av personer som har hög relevans och kunskap inom bistandsfrågan, för att materialet ska vara hållbart. Debattartikeln *Sidas bistånd förstör för Afrikas fattiga* är skriven av Bengt Nilsson som jobbat och rest runt i Afrika i 30 år, Bengt Nilsson har även gjort många uppdrag för exempelvis SVT med inriktning på biståndet i Afrika.

Biståndet behövs för demokratin är skriven av Bo Forsberg, generalsekreterare för organisationen Diakonia, som är en svensk kristen bistandsorganisation som riktar sig till de mest utsatta i världen.

Enligt *Metodpraktikan* finns det fyra källkritiska regler som krävs för att kunna bedöma trovärdigheten i en källa. Dessa fyra är äkthet, oberoende, samtidighet och tendens (Esaiasson et al. 2007: 314). I vårt fall kan dessa fyra regler enkelt

härledas till argumentens hållbarhet och relevans. Det vill säga om debattören har belägg för de argument som förs (Bergström – Boréus 2005: 132).

Med äkthet menas helt enkelt att materialet man väljer att nyttja som källa är äkta. Äkthet syftar i första hand till det dokument som används som källa (Esaiasson et al. 2007: 318). Det är ett enkelt men väldigt grundläggande krav för all källhantering (Esaiasson et al. 2007: 317). Det innebär att det källmaterialet som forskaren väljer att använda skall vara skapat när det påstås att det är skapat, i rätt sammanhang, och även att det är rätt person som står som skapare. I vårt fall kan man exempelvis härleda det till att om debattören väljer att nyttja ett auktoritetsargument för att ge tyngd till ett annat argument eller till tesen, är det viktigt att den auktoritet som nämns faktiskt är korrekt.

Till skillnad från äkthet som, syftade till dokumentet, syftar oberoende, och de övriga två som nämns senare, framför allt till innehållet i dokumentet (Esaiasson et al. 2007: 318). Det är framförallt tre delar som speglar oberoendekriteriet. Det första som nämns är att materialet man använder kan stärkas (Esaiasson et al. 2007: 318-319).

Nästa del härleds till avståndet mellan berättare och berättelse (Esaiasson et al. 2007: 319). Primärkällor är överlag mer trovärdiga än sekundärkällor (Esaiasson et al. 2007: 319).

Tredje delen kring oberoende gäller berättarens grad av oberoende (Esaiasson et al. 2007: 319). I det här fallet kontrollerar man helt enkelt att skaparen inte har varit påverkat av något, eller någon, då dokumentet producerades. Dock är ett stort problem att det är svårt att se att berättaren ska ha varit helt oberoende (Esaiasson et al. 2007: 319). Kort för att se hur detta skulle kunna appliceras på vår analys kan man se till att de argument som förs inte endast är tagna ur luften för att spegla debattörens egna åsikter. Eller att de argument som förs faktiskt speglar sanningen.

Med samtidighet menas att berättelsen gärna ska ha skett så nära inpå händelsen som möjligt (Esaiasson et al. 2007: 320). Ju längre tid det går mellan händelse och berättelse desto mer ökar sannolikheten för fel och efterkonstruktioner. I vårt fall kan detta ses hur argumenten som används bör vara aktuella.

Sista kriteriet som nämns är tendens. Det syftar till att undvika partiska källor (Esaiasson et al. 2007: 321). För att undvika att hänvisa till källor som kan anses vara partiska är det enklast att bara påminna sig om vilka intressen som kan ligga bakom materialet (Esaiasson et al. 2007: 321). Sett till vår analys kring kan det vara vettigt för debattören att exempelvis undvika att argumentera med en främlingsfientlig organisation som källa

1.6 Disposition

Vi kommer att börja arbetet med att förklara metoden. Hur man gör en argumentationsanalys, så att vi på ett tydligt sätt presenterar hur vårt arbete är uppbyggt och hur vi gjort argumentationsanalysen av argumenten. Detta för att

intersubjektiviteten ska stärkas, undersökningen blir genomskinlig och möjligheterna för att andra ska kunna upprepa vår undersökning ska bli så stora som möjligt.

När vi förklarar metoden kommer vi att presentera det svenska biståndet enligt Sida och Regeringen. Detta för att ge lite bakgrundsfakta till hur biståndet och hanteringen av densamma har skötts genom åren. Vi kommer även ta in två forskare på området för att använda oss när vi ser på hållbarheten i argumenten. Detta för att kunna ställa argumenten mot tidigare forskning.

När vi gjort vår analys kommer vi att göra en slutsats till respektive tes för att sedan göra en slutsats där vi tar in de båda teserna, så att vi kan väga ihop dessa argument med varandra och faktiskt se vilka argument som används för och emot svenskt bistånd.

2 Metod

2.1 Argumentationsanalys som metod

2.1.1 Pro et contra

När man använder sig av en argumentationsanalys så består första uppgiften i att hitta tesen, som argumenten undergräver eller stärker (Bergström – Boréus 2005:96). Vi kommer att dela upp argumentationen i argument och tes för att lättare förstå argumentationen men också för att lättare kunna analysera beviskraften (Björnesson, et al. 1994: 15). Vi kommer att använda oss av två teser i vår argumentationsanalys, detta av den anledningen att vi har valt två artiklar med två olika teser. Detta kommer att påverka oss på det sätt att vi kommer att få två pro et contra listor som är relaterade till de två olika teserna. För att kunna göra en analys av våra artiklar behöver vi börja med att förklara begreppen genom att klassificera innebörden av begreppen, tes och argument (Björnesson, et al. 1994: 15).

När man gör en argumentationsanalys så finns det två sätt att strukturera upp argumenten, vi har valt att strukturera upp våra argument enligt Næss pro et contra modell, den andra modellen heter Toulmin -modellen (Bergström – Boréus 2005: 101). Detta innebär att vi kommer att strukturera upp artiklarna i en lista, där vi tar ut argumenten från artiklarna, och skapar argument av första ordningen, argument av andra ordningen etcetera, och kategoriserar dessa som pro- argument eller contra- argument. Pro står för, för- argument där argumentets uppgift är att stärka tesen (Bergström – Boréus 2005: 101). Contra- argumentet står för mot-argument, där argumentets syfte är att undergräva tesen (Bergström – Boréus 2005: 101).

När man strukturera upp argumenten i en pro et contra lista så kommer argumenten att struktureras som argument av första ordningen, vilket betyder att den direkt stärker tesen eller direkt undergräver tesen. Argument av andra ordningen som stärker eller undergräver argument av första ordningen (Bergström – Boréus 2005: 101). Ett argument av första ordningen behöver däremot inte vara viktigare än ett argument av andra ordningen (Björnesson, et al. 1994: 23). Dessa kommer därefter namnges som: P1, C1, P2, C2, P3, och så vidare. Detta betyder att ett pro- argument av första ordningen klassificeras P1, ett contra- argument av andra ordningen som undergräver ett pro- argumentet av första ordningen kallas C1P1. Ett pro- argument av tredje ordningen som stödjer contra- argumentet av andra ordningen kallas P1C1P1 (Bergström – Boréus 2005: 101).

Nästa pro- respektive contra- argument av första ordningen kommer således att kallas P2 respektive C2. Vi har inte i vår uppsats rangordnat argumenten av första

ordningen. Det vill säga argumenten P1, P2, P3, alternativt C1, C2, C3, etcetera har inte någon specifik rangordning.

2.1.2 Klassificering av argument och tes

Argumenten som används i våra debatter har vi valt att klassificera från Bergström & Boréus bok, *Textens mening och makt*. Man kan i denna bok klassificera argumenten på fem olika sätt vilka är: symptomargument, orsaksargument, generaliseringsargument, motivationsargument och auktoritetsargument (Bergström - Boréus 2005: 124).

Symptomargument, används när man vill övertyga om att det finns symptom eller tecken på att något skulle vara på ett visst sätt (Bergström - Boréus 2005: 124). *Orsaksargument*, används när utsändaren använder sig av argument som pekar på orsaksrelationer (Bergström - Boréus 2005: 125). När man använder sig av *generaliseringsargument*, så vill utsändaren övertyga genom att dra slutsatser från få fall till många fall (Bergström - Boréus 2005: 125). *Motivationsargument* vädjar till mottagarens motivation eller känslor, oftast argumenteras det för ett normativt påstående eller uppmaningar av något slag (Bergström - Boréus 2005: 126). *Auktoritetsargument* används när man vill ha tyngd i sina argument via en viss auktoritet (Bergström - Boréus 2005: 126).

Teserna i debattartiklarna kommer även att klassificeras enligt Bergström och Boréus bok, *Textens mening och makt*. Teserna kan klassificeras enligt tre olika principer. Det första är att tesen är av ett *normativt slag*, tesen hävdar en värdering. Det andra är *prespektivt*, tesen uppmanar då till en handling. Tredje sättet att klassificera en tes är att tesen är *faktuell*, det vill säga, att den inte är värderande (Bergström - Boréus 2005: 96).

2.2 Hållbarhet, Relevans och Logos

När vi klassificerat argumentationen så är nästa steg att kritiskt granska argumenten och se om tesen är hållbar (Björnesson et al. 1994: 51). När vi genomför argumentationsanalysen väljer vi att se på två olika saker, det första är relevansen och hållbarheten i argumenten. Därefter tittar vi även på argumenten var för sig och tillsammans för att sedan sammanväga beviskraften (Bergström – Boréus 2005: 132).

Argumentets relevans är oberoende argumentets hållbarhet (Björnesson, et al. 1994: 61). Vi kommer att undersöka beläggen för att påståendet stämmer för det som påstås. Men för att kunna göra detta måste vi veta vad argumentet påstår (Bergström – Boréus 2005: 132). När man undersöker detta kan det vara bra att falla tillbaka på tidigare forskning inom området (Bergström – Boréus 2005: 132). Det kan ibland vara svårt att tyda om argumentets påstående är sant, troligt eller

rimligt och därför kan det ibland bli att vi får nöja oss med kvalificerade bedömningar (Bergström – Boréus 2005: 134).

Ett argument som visar på en stark hållbarhet behöver inte stärka beviskraften i en argumentation, för att ett argument ska göra detta måste det även vara relevant. Detta betyder att argumenten stödjer eller undergräver tesen, eller ett annat argument (Bergström – Boréus 2005: 134). Ett påståendes hållbarhet är ett mått på hur rimligt det är att acceptera påståendet (Björnesson et al. 1994: 19).

När man undersöker relevansen i argumentationsanalysen så kan man komma fram till olika resultat då vi har olika bakgrundsuppfattningar (Björnesson 1994: 64). Næss menar att ”graden av relevans avgörs genom intuition” (Næss 1961: 91) Vi är medvetna om detta problem och ska göra analysen av relevansen på ett tydligt sätt och motivera hur vi analyserat, så att intersubjektiviteten stärks.

Logos är den del av försöket att övertyga som appellerar till mottagarens intellekt och rationella förmåga att dra slutsatser. Argumenterade texter där inslaget av logos är dominerande gör ett sakligt intryck och innehåller få värdeladdade ord och uttryck (Bergström – Boréus 2005: 89).

En argumentationsanalys handlar om logos. Ibland kommer man dock stöta på argument som inte bara vädjar till logos, dessa argument brukar vara auktoritets och motivationsargument (Bergström – Boréus 2005: 140).

3 Biståndspolitiken och dess historia

Krig, korruption och aids-epidemin är några av orsakerna till att tre av fyra afrikaner har mindre än två dollar om dagen att leva på, vilket gör dem till världens fattigaste folk (Sida 1, 2009-12-14).

Fattigdomen har sedan biståndets början minskat och ökat, och på sidas hemsida står det ”Dessvärre har den samlade andelen av världens befolkning som är fattig inte minskat. Tvärtom har den till och med ökat i afrikanska länder söder om Sahara, Latinamerika och Östeuropa och Centralasien” (Sida 1, 2009-12-14). Fastän att fattigdomen har ökat i vissa delar av världen har den även minskat i en stor del av världen (Sida 1, 2009-12-14).

På regeringens hemsida går att finna ”En grundläggande och central aspekt av fattigdom är brist på resurser och ökade resurser skapas av ekonomisk tillväxt” (Regeringen 1, 2010-01-06). I de länder där fattigdomen minskat så är det just bistånd och ekonomisk tillväxt som gjort att fattigdomen i världen minskat (Sida 1, 2009-12-14).

Sverige har ett mål att ge en procent av BNI i bistånd till utvecklingsländerna. 2009 lyckades man med detta och gav 33 863 miljoner kronor i bistånd (Regeringen 2, 2010-01-06).

Fastän Sverige och andra delar av världen ger bistånd är det utvecklingsländerna som har ansvaret att ta sig ur fattigdomen och skapa ekonomisk tillväxt. Det är även utvecklingsländerna som till stor del har ansvaret för hur biståndet ska användas. Sverige vill att biståndsländerna ska mer och mer få bestämma hur biståndspengarna ska användas, trots att de till stor del redan gör detta (Sida 2, 2010-01-06).

Man vill att dessa länder ska bygga upp demokratiska statsskick och en grund för detta tros vara genom att ekonomierna stärks bland annat från bistånd (Sida 3, 2009-12-14). Genom att skapa demokratiska statsskick hoppas man att fattigdomen minskar och att möjligheterna att bevara fred ökar (Sida 3, 2009-12-14). Man har myntat begreppet ”Bistånd på mottagarens villkor” då man insett att föra in västerländsk kultur i dessa länder är svårt, så då överlåter man biståndet till dem på deras villkor (Sida 3, 2009-12-14).

Anledningen till att rika länder så som Sverige ger bistånd till fattigare länder är som det står på Sidas hemsida ”Bistånd minskar fattigdomen i världen” (Sida 4, 2010-01-06).

4 Tidigare forskning

Ämnet bistånd är ett välkänt ämne och en del forskning har gjorts på området, vi har läst två böcker *Den vite manens börda* och *Slut på fattigdomen*. Dessa två böcker har olika syn på biståndets roll i världen och författarna argumenterar för olika sätt att ge bistånd.

4.1 William Easterly

William Easterly är en av världens mest kända utvecklingsekonomer och är professor i ekonomi vid New York University. Han har skrivit en välkänd bok, *Den vite mannens börda*, där han tar upp hur biståndet, som idag ges till fattiga länder, inte fungerar som det borde. Han menar att biståndet inte går till de fattiga människorna, utan till regimer där demokratisk utveckling inte finns (Easterly 2008:405). Easterly hävdar även att västvärlden försöker att föra över vår politik och våra idéer via bistånd och hjälp, men att detta inte är sättet för att lösa problemet med fattigdomen (Easterly 2008: 405).

Att bygga upp demokratier, efter västerligg modell, i fattigare länder, till exempel i Afrika, fungerar inte (Easterly 2008: 132). I fattigare länder finns det, enligt Easterly, något som kallas "majoritetens tyranni". Detta betyder att om majoriteten i ett land kan besluta sig för att förfölja minoriteten så att denne inte får någon makt. Till exempel så förföljer och trakasserar vissa regimer oppositionerna så att ingen ska rösta på dem (Easterly 2008: 137). Easterly säger i sin bok att många forskare som forskat i denna fråga menar att det är dålig styre som orsakar fattigdomen och att det inte är ekonomierna som påverkar till fattigdomen utan hur det styrs (Easterly 2008: 148). Easterly skriver även att "biståndsorganisationer i väst har aldrig lyckats komma underfund med hur de skall handskas med dåliga regimer i övriga världen" (Easterly 2008: 150). William beskriver hur vi västländer beslutat att biståndspengarna ska ges till myndigheterna i mottagarländerna, och att i stort sett alla dessa länder styrs dåligt, vilket betyder att pengarna hamnar i regeringar som styr illa (Easterly 2008: 150). William ställer även frågan "Hur stora är chanserna för att dessa miljoner skall nå fattiga människor?" när penarna vi skickar hamnar i händerna på de sämst styrda regeringarna (Easterly 2008: 151).

Steve Knack vid världsbanken har konstaterat att "ökat bistånd gör att byråkratin fungerar sämre, vilket leder till att brott inte beivras och att korruptionen förvärras" (Easterly 2008: 154). När mycket bistånd har givits så har detta gjort att demokratin i länder hamnat i bakslag mellan åren 1960-1999, menar

Simeon Djankov (vid Världsbanken), José Montalvo (vid Pompeu Fabra Universitetet i Barcelona), och Marra Reynal-Querol (vid Världsbanken) (Easterly 2008: 154).

Kort sagt menar Easterly att bistånd gör dåliga styren värre och att bistånd försvagar, inte stärker demokratin (Easterly 2008: 154, 162).

4.2 Jeffrey Sachs

Jeffrey Sachs har skrivit boken *Slut på fattigdomen*. Han har en stor erfarenhet som forskare och även som rådgivare till exempelvis statsöverhuvuden och finansministrar, i biståndsfrågor, i flera olika delar av världen (Sachs 2006: 20).

Till skillnad från Easterly är Sachs betydligt mer positivt inställd till bistånd och biståndets påverkan på utvecklingsländer. Han svarar och kritiserar de argument som ofta används för att peka på korruption och vanstyre i tredje världen (Sachs 2006: 217-218). Han anser att argumenten är svepande och att vi i väst bör se till oss själva först innan vi börjar kritisera andra.

Sachs menar att bistånd är en förutsättning för att fattiga länder ska ha en möjlighet att klättra på utvecklingsstegen (Sachs 2006: 309). Exempelvis så skriver han att Afrikas oerhörda problem med sjukdomar, svält eller fattigdom kan lösas genom ett intresse från världssamfundet (Sachs 2006: 239). Med systematiska och korrekta investeringar och teknologi kan vi lösa eller hålla problem i schack.

Enligt Jeffrey Sachs är det ett realistiskt mål att utrota den extrema fattigdomen till år 2025 (Sachs 2006: 18). Detta genom de otroliga möjligheter vi har i den västliga världen, i form av kunskap och välstånd, samt att de områden som behöver bistånd har minskat i antal. Det som krävs är att den rika världen tar ett större ansvar och helt enkelt lägger mer pengar. Som ett kort exempel på detta väljer han USA, som sen den elfte september 2001 har spenderat cirka 450 miljarder dollar per år i ett krig mot terrorismen, jämfört med, som han säger, ”ynka” 15 miljarder på bistånd (Sachs 2006: 19). Han påpekar att valen måste förändras till ”de riktiga valen”, som leder till en lösning av katastrofen med extrem fattigdom, och samtidigt ser till den nationella säkerheten (Sachs 2006: 20).

Ett krav för att de fattiga ska kunna nå högre välstånd, och på sikt utrota den extrema fattigdomen, är enligt Sachs att de lyckas ta sig in och avancera på utvecklingsstegen (Sachs 2006: 275). Ofta är de fattiga fast längst ner i utvecklingsstegen och behöver hjälp för att kunna börja utvecklas. Han menar på att de är sex kriterium som de extremt fattiga saknar för att kunna börja utvecklas. Dessa är (Sachs 2006: 275):

- Humankapital: hälsa och näring för att kunna vara produktiv.
- Fysiskt kapital: maskiner, utrustning, transportmedel.
- Infrastruktur: vägar, energi, vatten, flygplatser, kommunikationssystem, med mera.

- Naturkapital: odlingsbar mark, oförstörda jordar, biologisk mångfald, välfungerande ekosystem.
- Offentligt, institutionellt kapital: ekonomisk lagstiftning, rättsystem och offentliga tjänster.
- Kunskapskapital: vetenskapligt och tekniskt kunnande.

5 Argumentationsanalys

5.1 Pro et Contra argumenten

5.1.1 Tes: Sidas bistånd förstör för Afrikas fattiga

Tes. Tesen är av det värderande slaget och därmed normativ. Vilket betyder att den speglar på hur författaren anser att det borde vara.

P1. Sverige har under decennier pumpat in miljarder och åter miljarder i afrikanska länder, utan att något reellt resultat har kunnat redovisas. Inget afrikanskt land kan visa upp en påtaglig standardförbättring för folkflertalet som kan sägas vara en direkt följd av biståndet.

P1P1. Totalt sett har fattigdomen förvärrats i Afrika under den period då Sverige har ägnat sig åt bistånd.

P2P1. Uganda är kanske det mest belysande exemplet. Där består statskassan till cirka 50 procent av utländska biståndspengar, bland annat svenska.

P1P2P1 Ändå minskar inte fattigdomen.

P2. I flertalet afrikanska stater har statsapparaten en övergripande och primär uppgift, och det är att slå vakt om den sittande statschefens makt. Allt annat är underordnat detta. Det betyder att alla befintliga resurser kommer att tas i bruk för att uppnå detta mål. I det sammanhanget har biståndet en mycket viktig roll.

P1P2. De pengar som Sverige bidrar med används för att stärka presidentgardet, säkerhetspolisen och alla andra institutioner som behövs för att värna den rådande ordningen.

P1P1P2. Att rigga val, köpa politiker, muta väljare och hota utmanarkandidater. Oppositionen göre sig icke besvär.

P2P1P2. Den som önskar konkreta exempel på det jag påstår kan titta på några av de största mottagarna av svenskt bistånd genom tiderna i Afrika, nämligen Etiopien, Tanzania, Moçambique och Uganda.

P1P2P1P2. Inget av dessa länder har upplevt demokratiska regimskiften.

P2P2P1P2. I Uganda var till och med oppositionspartier förbjudna ända till helt nyligen.

P3P1P2. Oppositionspolitiker betraktas fortfarande som dissidenter som ska förföljas och helst fängslas.

P3. Internationella valutafonden IMF publicerade nyligen sin årsrapport om tillståndet för världens ekonomier. Mest överraskande där är kanske att Afrika just nu står med en tillväxt på över fem procent. Många vill säkert tro att det är ett resultat av bistånd. Men det är det inte. Tvärtom så bromsar biståndet samhällsutvecklingen i Afrika, och därmed även den ekonomiska tillväxten.

P1P3. Om man ser till mängden exploaterbara naturresurser så är Afrika jordens rikaste kontinent, men med den fattigaste befolkningen.

P1P1P3. Fattigdomen i Afrika handlar alltså inte om resursbrist, den har sin förklaring i extremt dåliga politiska system. Och detta kan inget traditionellt bistånd i världen avhjälpa.

P2P1P3. Det är stigande världsmarknadspriser på framför allt olja, timmer och mineraler som skapar de glada siffrorna i den afrikanska statistiken, inte bistånd.

P2P3. Men tillväxten leder inte till någon märkbar fattigdomsminskning i länder som saknar såväl genuin demokrati som en seriös ekonomisk fördelningspolitik.

P1P2P3. Regeringarna där ser inte till landets bästa, de för i stället en politik som gynnar en liten elit.

P1P1P2P3. Och det är den eliten som också gynnas av det svenska biståndet

5.1.2 Tes: Biståndet behövs för demokratin

Tes. Även denna tes är värderande och normativ. Den påvisar hur författaren anser att något bör vara.

C1. Det är sant att det finns biståndsgivare och globala institutioner som i årtionden backat upp korrupta ledare av ekonomiska och politiska skäl.

P1C1. Detta är en del av orsakerna till dagens skuld kris för fattiga länder.

C1P1C1. Det är just därför det behövs bistånd för att stärka just de människor och organisationer som arbetar för demokratisk utveckling i sådana länder.

P1. Biståndet har också, enligt omfattande studier av bland andra forskare vid World Institute for Development Economics Research, bidragit till att tillväxten i Afrika söder om Sahara är 1,5 procent högre än vad den skulle varit utan det bistånd som förmedlats de senaste åren.

P1P1. Till och med Internationella Valutafondens eget utvärderingsorgan erkänner i nya rapporter att man undervärderat biståndets roll.

C1P1P1. Men det är också sant att bistånd kan konservera rådande politiska strukturer och stärka odemokratiska eller totalitära tendenser.

P2. Biståndet finansierar huvuddelen av hiv-aids arbetet i världen, för att inte tala om stödet till flyktingar och katastrofdrabbade människor i fattiga länder.

P3. Men det är ofrånkomligt så att biståndet är den främsta orsaken till att miljontals fler barn går i skola i Afrika, fler kvinnor som föder barn gör det i närvaro av utbildad hälsopersonal – ett av millenniemålen.

6 Analys

6.1 Tes: Sidas bistånd förstör för Afrikas fattiga

6.1.1 P1. Sverige har under decennier pumpat in miljarder och åter miljarder i afrikanska länder, utan att något reellt resultat har kunnat redovisas. Inget afrikanskt land kan visa upp en påtaglig standardförbättring för folkflertalet som kan sägas vara en direkt följd av biståndet.

Klassificering:

Detta kan klassificeras som ett orsaksargument, då författaren vill visa att den ena orsakar det andra, mellan bistånd och standardförbättring. Författaren argumenterar för att biståndet är orsaken till att ingen standardförbättring skett, vilket därmed kan härledas till ett orsaksargument, då författaren vill visa på relationen mellan bistånd och resultaten som ej kommit. Författaren menar att orsaken till att standardförbättringen ej skett och att inga resultat har uppvisats som beror på biståndet (Bergström - Boréus 2005: 125). Författaren argumenterar för att de pengar vi ger till länderna i Afrika inte hjälper utan försämrar, och detta kan då ses som ett orsaksargument där författaren vill visa att biståndet är orsaken till den icke existerande förbättringen.

Hållbarhet:

För att kunna se och tolka hållbarheten i detta argument måste vi börja med att förstå vad som menas i argumentet (Bergström – Boréus 2005: 132). Argumentet menar att Sverige ger miljarder i bistånd och ändå kan ingen standardförbättring redovisas (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Genom att endast titta på argumentet av första ordningen kan vi inte påpeka att det är hållbart, för vi vet inte och kan inte bevisa att standardförbättringen har med biståndet att göra. Däremot kan vi med Sida som källa redovisa att fastän pengar ges så sker inte alltid en förbättring (Sida 1, 2009-12-14). Författaren tar i sina argument av andra och tredje ordningen (P2P1 och P1P2P1) upp exempel på att i Uganda, där hälften av statskassan består av biståndspengar, så minskar inte fattigdomen (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Författaren visar och stödjer argumentet av första ordningen genom detta och skapar därmed en större trovärdighet och hållbarhet i argumentet av första ordningen. Men hållbarheten i argumentet av första ordningen faller då författaren inte kan påvisa att det är biståndet som gör att en standardförbättring inte skett (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Men argumentet av andra ordningen P1P1 stärks då detta kan härledas till Sidas hemsida där de menar att även fast bistånd har givits så har inte biståndet minskat, utan ökat i vissa delar av världen

(Sida 1, 2009-12-14). Detta gör att hållbarheten i ett av argumenten av andra ordningen stärks. Författaren visar och stödjer argumentet av första ordningen genom att visa och argumentera för att ingen förbättring skett, och detta gör att hållbarheten i argumentet stärks. Men författaren har inte i sina argument av första, andra eller tredje ordningen visat att det är biståndet som gjort att en standardförbättring inte skett, detta gör att författarens hållbarhet i argumentationen P1 blir låg. Trovärdigheten har som sagt med hållbarheten att göra och är inte trovärdigheten hög så faller även hållbarheten, vilken i detta fall är låg (Bergström – Boréus 2005: 132).

Relevans:

Argumentets relevans till tesen *Sidas bistånd förstörd för Afrikas fattiga* är hög, då författaren menar att trots Sverige ger bistånd till länder i Afrika så har ingen förbättring skett (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Relevansen mellan argumentet och tesen är hög på då argumentet stödjer tesen till att det inte blivit bättre i Afrika sedan bistånd givits. Argumentets relevans baseras på om det verkligen stärker eller undergräver tesen (Bergström – Boréus 2005:134). I detta fall kan vi säga att argumentet stärker tesen, för det säger att det inte blivit bättre i Afrika, och för att kunna bevisa att biståndet förstör måste det bevisas att det inte blivit bättre.

Vi kan även se i argumenten av andra och tredje ordningen att de stödjer argumenten av första ordningen och därmed har en hög relevans (Bergström – Boréus 2005: 134). Argumenten av andra och tredje ordningen, exempelvis P1P1 ”totalt sett har fattigdomen förvärrats i Afrika under den period då Sverige har ägnat sig åt bistånd”, har en hög relevans då det stärker argumentet av första ordningen, som senare stärker tesen.

Sammanfattat kan man säga att relevansen i argumentet är hög, då argumentet och argumenten som stödjer argumentet av första ordningen stärker och visar på att fattigdomen inte har blivit mindre, vilket är det tesen försöker visa, att biståndet inte har hjälpt utan förstört för fattigdomen.

6.1.2 P2 I flertalet afrikanska stater har statsapparaten en övergripande och primär uppgift, och det är att slå vakt om den sittande statschefens makt. Allt annat är underordnat detta. Det betyder att alla befintliga resurser kommer att tas i bruk för att uppnå detta mål. I det sammanhanget har biståndet en mycket viktig roll.

Klassificering:

Detta kan ses som ett generaliseringsargument, då argumentet visar på att detta har hänt överallt, det vill säga att detta är det som Sveriges biståndspengar går till (Bergström – Boréus 2005: 124). Argumentet talar för alla länder som vi ger bistånd till, så stödjer det demokratin, fastän det inte behöver vara så. Argumentet kan även ses som ett symptomargument (Bergström – Boréus 2005: 124) där författaren vill visa på symptom mellan bistånd och länder som är dåligt styrda.

Hållbarhet:

Vi tolkar argumentationen så som att författaren menar i sin argumentation att Sveriges biståndspengar inte går till hjälp, utan till att stödja regeringar där man motverkar demokratin (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Vi kan alltså se att argumentationen menar att Sveriges bistånd inte hjälper de fattiga i Afrika, utan att det är en politisk handling som gör att det de lever i fortsätter och inte stoppas (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Detta kan härledas till Easterlys forskning där han menar att pengar inte hjälper då dessa försvinner i myndigheter som inte kan hantera pengarna (Easterly, 2008: 150) Vi kan se att hållbarheten i detta argument finns och är hög, då författaren menar och visar på hur, och vart, de svenska biståndspengarna används. Författaren menar att de inte hjälper och han visar även med argument av andra och tredje ordningen hur argumentet av första ordningen får en större hållbarhet (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Författaren tar i argumentet "P2P1P2" upp länder dit Sverige ger biståndspengar men där det inte händer något, författaren visar och försöker på ett tydligt sätt visa för oss läsare hur och varför biståndspengarna inte gör någon nytta (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Författarens argument om att pengarna försvinner i regeringar där syftet är att upprätthålla dessa till alla medel, får stöd av William Easterlys forskning, då Easterly menar att bistånd som ges till länder, vilka styrs dåligt, inte kommer till någon nytta (Easterly 2008: 151).

Relevans:

Detta argument har en relevans till tesen att Sidas bistånd skulle förstöra för Afrikas fattiga, då argumentet tar upp vart och hur Sveriges biståndspengar används, och hur detta påverkar den demokrati som dessa länder inte har (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Argumentet stärker tesen, och därmed har det även en relevans till tesen (Bergström - Boréus 2005: 134).

Argumenten av andra och tredje ordningen har även de en hög relevans när de stärker argument av första eller andra ordningen, då författaren på ett mer tydligt sätt kan stärka tesen genom dessa argument. Författaren stärker sin tes genom att använda sig av de argument han använt sig av här. Detta gör att relevansen stärks då argumentet stödjer tesen (Bergström – Boréus 2005: 134).

Argumentet att Sidas bistånd skulle förstöra för Afrikas fattiga, har en väldigt stor relevans till tesen. Detta eftersom argumentet tar tydligt upp och förklarar hur och varför sidas och resten av världens bistånd har en negativ påverkan i Afrika. Argumentet tar upp de starkaste nackdelarna med bistånd och har en hög hållbarhet i dessa argument, men har även en hög relevans till tesen.

6.1.3 P3. Internationella valutafonden IMF publicerade nyligen sin årsrapport om tillståndet för världens ekonomier. Mest överraskande där är kanske att Afrika just nu ståtar med en tillväxt på över fem procent. Många vill säkert tro att det är ett resultat av bistånd. Men det är det inte. Tvärtom så bromsar biståndet samhällsutvecklingen i Afrika, och därmed även den ekonomiska tillväxten

Klassificering:

Detta argument kan ses som ett orsaksargument då författaren menar att det skulle finnas en orsaksrelation mellan bistånd och ekonomisk tillväxt (Bergström – Boréus 2005: 125). Författaren menar att den ekonomiska tillväxten har ökat men att biståndet bromsar den. Författaren drar en orsaksrelation mellan att bistånd skulle bromsa den ekonomiska tillväxten. Detta argument kan även ses som ett generaliseringsargument (Bergström – Boréus 2005: 125). Där författaren drar generaliseringar om att det är biståndet som bromsar utvecklingen fast det är en tillväxt på fem procent. Författaren kan inte påvisa att det inte skulle vara biståndet som gjort att tillväxten ökat. Författaren drar generaliseringar i sina underargument, så som i P1P1P3, ”Fattigdomen i Afrika handlar alltså inte om resursbrist, den har sin förklaring i extremt dåliga politiska system. Och detta kan inget traditionellt bistånd i världen avhjälpa”, då författaren menar att bara för att detta skulle ha hänt i några få länder så ska det gälla i alla länder. Detta kan därmed ses som ett generaliseringsargument då författaren vill dra slutsatser från några få fall till många (Bergström – Boréus 2005: 125)

Hållbarhet:

Vi kan här se att argumentet menar, med hjälp av argument av andra och tredje ordning, att det inte i Afrika finns någon resursbrist, men ändå så består fattigdomen. Argumentet av första ordning menar även att biståndet bromsar utvecklingen (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Vi kan utläsa ur argumenten att Afrika har resurser och tillgångar som har gjort att Afrika har en tillväxt på över fem procent (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Vi kan även med hjälp av argumenten se att författaren menar att de pengar som resurserna och biståndet drar in inte hjälper i länder där dåliga politiska system finns och där det saknas genuin demokrati (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Genom att förstå vad argumentationen påstår så kan vi på ett lättare sätt se om argumentet är hållbart (Bergström – Boréus 2005: 132).

Vi kan här säga att argumentet stärker sin hållbarhet genom att trovärdigheten är stark (Bergström – Boréus 2005: 132). Författaren använder sig av andra källor för att visa på att ekonomin förbättras. Författaren menar och visar även hur och vad det är Afrika har som gör att tillväxten ökat (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Trovärdigheten i argumentet av andra ordningen, P2P3 ”Men tillväxten leder inte till någon märkbar fattigdomsminskning i länder som saknar såväl genuin demokrati som en seriös ekonomisk fördelningspolitik”, är hög då, vi kan styrka detta argument med William Easterlys forskning där William menar att länder som inte har demokrati och länder där det styrs dåligt inte kommer ha någon hjälp av bistånd eller pengar då de inte kommer att gå till rätt saker (Easterly 2008: 150-151). Vi kan även säga att hållbarheten i detta argument är hög då argumentet av tredje ordningen stärker argumentet av första ordningen, det vill säga, att regeringar ser till eliten och därmed gynnar dem, och att även biståndspengarna skulle göra detta.

Vi kan även se att det författaren menar med argumentet av första ordningen och argumenten av lägre ordningar är att länder utan demokratier inte kan ansvara för pengar som kommer från bistånd och tillväxt. Författaren visar och

argumenterar även att Afrika har mycket resurser och har många tillgångar men oavsett detta så minskar inte fattigdomen, utan pengarna försvinner i korrupta regeringar som endast hjälper en elit (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Vi kan därmed påstå att hållbarheten är hög då fattigdomen inte minskat i Afrika fastän det ges bistånd, detta är något som kan styrkas av Sida, som påstår att fattigdomen inte minskat i alla länder utan till och med ökat i vissa delar av världen (Sida 1, 2009-12-14).

Relevans:

Relevansen i detta argument är hög. Då tesen menar att de biståndspengar vi ger Afrika förstör och inte förbättrar, och som vi kan se i detta argument så menar författaren att biståndet bromsar samhällsutvecklingen i Afrika (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Argumentationen tar upp det som behövs för att visa att biståndet inte hjälper länderna i Afrika utan förstör.

Författaren menar att de pengar som Sverige ger som bistånd till Afrikas länder, ges till eliten, som regeringen gynnar (Nilsson, 2007-05-14: Expressen). Författaren argumenterar och påstår även att trots Afrika har resurser och en tillväxt, men även bistånd, så har de den fattigaste befolkningen och ändå ser man inga resultat med fattigdomsbekämpningen. Vi kan alltså säga att det som författaren argumenterar för i P3, stödjer tesen om att biståndet och pengarna som Afrika får inte hjälper utan förstör. Det är just detta som avgör relevansen i argumentationen, hur väl den stödjer eller undergräver tesen (Bergström – Boréus 2005: 134). Författaren har i detta fall lyckats väl med att stödja sin tes, då författaren tagit upp ett argument som stödjer tesen och visar även på varför biståndet inte kommer att hjälpa Afrika att ta sig ur fattigdomen. Författaren får i detta argument fram det relevanta för att tesen ska vara hållbar.

6.1.4 Slutsatsen av Bistånd förstör för Afrikas fattiga

Vi kan totalt sett se att relevansen till tesen är hög i alla tre argumenten, däremot har författaren inte visat på vilket sätt pengarna skulle göra det sämre, då det inte finns några jämförelser med länder som inte fått bistånd. Varken vi eller författaren kan säga att något förstör för vi vet inte vad som skulle hända om vi inte gav biståndspengar till just dessa länder.

Argumentationen har annars en stor relevans till tesen att biståndspengarna inte gör någon nytta utan att de förstör mer och argumenten som för är delvis hållbara. De kan relateras till tidigare forskning och de kan även relateras till Sida och regeringen, vilket stärker deras trovärdighet. Vi kan i denna argumentation se hur författaren menar att det svenska biståndet som ges inte gör någon nytta. Författaren har en hög relevans i sina argument och även en hållbarhet som gör att hans argumentation för hur biståndet förstör stämmer och är intressant för läsaren.

Författaren talar om bistånd i allmän form och hur den är negativ då den når myndigheter som inte kan hantera bistånd. Bistånd till speciella eller specifika mål tas inte upp och kan därmed inte sägas vara bra eller dåligt för befolkningen.

6.2 Tes: Biståndet behövs för demokratin

6.2.1 C1. Det är sant att det finns biståndsgivare och globala institutioner som i årtionden backat upp korrupta ledare av ekonomiska och politiska skäl

Klassificering:

Det första contraargumentet som förs är ett så kallat symptomargument där författaren undergräver sin tes genom att medge att bistånd tidigare har hamnat i fel händer. Det kan ses att det är ett symptomargument då det är ett argument av logostyp, samt att det helt enkelt visar på att det finns symptom för att väst har finansierat korruption (Bergström – Boréus 2005: 124).

Underargumentet, P1P1, kan ses som ett orsaksargument, där författaren påvisar orsakerna av detta handlande (Bergström – Boréus 2005: 125). Det vill säga att på grund av finansieringen till korrupta ledare har lett till den skuld kris som finns i flera fattiga länder idag.

Contraargumenten, C1P1, som författaren för mot huvudargumenten kan härledas till auktoritetsargument. I detta fallet mer av ethostypen som mer eller mindre vädjar till att godkänna argumentet (Bergström – Boréus 2005: 126). Debattören höjer dock ”logoshalten” lite genom att hänvisa till de, dock ej namngivna, människor och organisationer som arbetar med demokratisk utveckling.

Hållbarhet:

I argumentet kan vi urskilja att författaren påpekar människor och organisationer, i årtionden, har backat korrupta ledare av politiska och ekonomiska skäl (Forsberg, 2007-05-22: Expressen). För att tolka argumentet, det vill säga vad verkligen författaren menar, utläser vi kort att bistånd medvetet har främjat korruption för egen vinnings skull. Det vill säga att pengar har skänkts till korrupta ledare, som senare förväntas gynna biståndsgivarna ekonomiskt, genom exempelvis handelsavtal, eller politiskt, exempelvis genom att följa i biståndsgivarnas ideologiska fotspår (Easterly 2008: 151).

Författaren undergräver tesen och kort erkänner att contraargumentet stämmer. Att författaren väljer att undergräva sin egen tes med ett contraargument bör tyda på att hållbarheten i argumentet är hög, det vill säga att det helt enkelt stämmer. Genom att påpeka detta ger författaren en mer objektiv bild av sitt argumenterande vilket även ökar författarens trovärdighet. Detta är även en poäng av William Easterly, då han påpekar riskerna med att ge pengar till korrumpade myndigheter (Easterly 2008: 150).

Det pro contra argumentet som förs bör även det anses ha en hög hållbarhet. Detta eftersom även det har en hög trovärdighet. Eftersom, enligt författaren,

biståndet vid vissa tillfällen lett till ökad korruption har det vidare lett till ökad skuldskris (Forsberg, 2007-05-22: Expressen). Argumentet stödjer därmed starkt huvudargumentet. Att det råder, har rått, en extrem skuldskris i stora delar av den fattiga världen är ett faktum, vilket därmed ger argumentet en stark hållbarhet (Easterly 2008: 260).

I det contraargument som förs mot de två proargumenten påpekar författaren att biståndet behövs just för att stärka de människor och organisationer som arbetar med demokratisk utveckling i sådana länder (Forsberg, 2007-05-22: Expressen). Ur detta tolkar vi att författaren menar att biståndet behövs för att, helt enkelt, motverka korruptionen och på så sätt främja demokrati (Sachs 2006: 347). Man kan även urskilja att författaren vill påpeka att biståndet bör användas mer förnuftigt än tidigare för att undvika korrupta ledare. Detta genom att pengarna skall inriktas till organisationer och människor som arbetar med demokratisk utveckling. Trovärdigheten i argumentet är hög. Detta eftersom det är rimligt att hårt skuldsatta länder med korrupta ledare, får oerhört svårt att ta sig ur sina problem själva (Sachs 2006: 262, 313). De behöver därmed hjälp i form av bistånd, vilket innebär att argumentet håller hög hållbarhet.

Relevans:

I fråga om argumentens relevans innebär det hur väl de undergräver eller stödjer tesen (Bergström – Boréus 2005:). Huvudargumentet som kort kan beskrivas som att bistånd kan leda till korruption, kan enligt vår åsikt anses ha stark relevans. Med det menar vi att det har hög relevans om man ser till att det undergräver tesen, vilket det gör. Eftersom tesen är att bistånd behövs för demokratin, och korruption måste ses som ett hot mot demokratin undergrävs tesen av argumentet. Dock kan man självklart ta i beaktning gällande rätt eller fel bistånd. Om felaktigt och oplanerat bistånd leder till negativa effekter, som exempelvis korruption, medan bra bistånd ger positiva effekter, det vill säga. Vad som innebär ett rätt bistånd härleder vi ur Sachs fem komponenter som bör finnas med för att minska fattigdom, vilka är: en särskiljande diagnos, en investeringsplan, en finansieringsplan, en givarplan, en förvaltningsplan (Sachs 2006: 306). Dock tolkar vi det som generellt bistånd som menas i tesen vilket därmed innebär en stark relevans för argumentet.

Pro- argumentet till huvudargumentet kan motiveras efter i stort sätt samma mall som huvudargumentet. Vi anser det ha hög relevans då det följer samma spår som sin föregångare. Det vill säga, går vidare i samma bana om biståndets negativa konsekvenser. Enligt författaren kan bistånd leda till korruption, vilket i sin tur kan vara orsaken till fattiga länders skuldskriser. Förkortad menar därmed argumentet att bistånd kan leda till skuldskriser. Detta undergräver tesen att bistånd behövs för demokratin och ger därmed en stark relevans.

I contraargumentet väljer författaren att vända på resonemanget för att påstå att biståndet faktiskt behövs för att främja biståndets utveckling (Forsberg, 2007-05-22: Expressen). Även detta argument har hög relevans när det ställs mot tesen.

6.2.1 P1. Biståndet har också, enligt omfattande studier av bland andra forskare vid World Institute for Development Economics Research, bidragit till att tillväxten i Afrika söder om Sahara är 1,5 procent högre än vad den skulle varit utan det bistånd som förmedlats de senaste åren.

Klassificering:

Huvudargumentet är ett auktoritetsargument, där författaren hänvisar till en auktoritet i form av World Institute for Development Economics Research (Bergström – Boréus 2005: 126). World Institute for Development Economics Research anses ha god information om förhållandet och författaren vädjar till intellektet för att godta argumentet. Det kan dock även härledas till ett orsaksargument då det påvisar positiv effekt av biståndet. Det vill säga att tillväxten söder om Sahara är 1,5 procent högre än vad den hade varit utan bistånd.

Även det första underargumentet, P1P2, ett auktoritetsargument då författaren här i stället hänvisar till Internationella Valutafondens. Författaren väljer att fortsätta i samma spår med ett logospräglad argument som, precis som argumentet innan, vädjar till läsaren intellekt (Bergström – Boréus 2005: 124).

Contraargumentet, C1P2, mot huvudargumentet kan sägas vara ett orsaksargument då författaren påvisar eventuella orsaker av bistånd (Bergström – Boréus 2005: 125). Det visar på möjliga orsaker på biståndet. Det vill säga vad som kan vara konsekvenserna av ett felaktigt biståndsarbete

Hållbarhet:

I huvudargumentet påpekar författaren att tillväxten i Afrika söder om Sahara har ökat med 1,5 procent tack vare bistånd (Forsberg, 2007-05-22: Expressen). Han hänvisar resultaten till forskare vid World Institute for Development Economics Research. Argumentet känns klart hållbart då det hänvisar till studier gjorda av en etablerad och, i sambandet, auktoritär forskningsenhet. World Institute for Development Economics Research¹ bör ses som en trovärdig källa, och resultaten av dess forskning bör även de ses som trovärdiga. Att argumentet i sig även det känns klart trovärdigt bör påpekas, då det inte är orimligt att biståndet har haft en positiv effekt på tillväxten (Sachs 2006: 219). Dock kan det kännas lite flyktigt då det hävdar till hur tillväxten i Afrika söder om Sahara skulle ha sett ut om inte bistånd hade existerat. Det är omöjligt att se till alla förutsättningar som skulle kunnat inträffa om inte bistånd existerat.

I pro- argumentet av andra ordningen stärker författaren sitt huvudargument genom att hänvisa till positiva resultat av ytterligare en källa (Forsberg, 2007-05-22: Expressen). I det här fallet nämns Internationella Valutafonden, vilka även de bör anses ha en hög trovärdighet. I detta påpekar författaren att Internationella

¹ <http://www.wider.unu.edu/>

Valutafondens² utvärderingsorgan i nya rapporter erkänner att man undervärderat biståndets roll. Ur detta tolkar vi att författaren menar på att Internationella Valutafonden tidigare eventuellt har kritiserat bistånd eller helt enkelt underskattat biståndets roll på tillväxten och att man i nya rapporter erkänner misstaget genom att påvisa biståndets positiva effekter. Ur denna tolknigen har argumentet en hög hållbarhet. Kort kan sägas att tolkningen bör vara att biståndet har bättre effekter än vad man tidigare trott. Detta ger argumentet en hög hållbarhet.

I contraargumentet som förs mot proargumenten erkänner författaren att biståndet kan ha negativ effekt genom att konservera rådande politiska strukturer och stärka odemokratiska eller totalitära tendenser (Forsberg, 2007-05-22: Expressen). Ur detta argument tolkar vi att författaren vill påvisa att det finns risker med bistånd. Det vill säga om biståndet ges på ”rätt” sätt kan det leda till negativa konsekvenser för det drabbade länder. Detta är väldigt rimligt och därmed kan argumentet anses hålla en hög trovärdighet, samt hållbarhet.

Relevans:

Eftersom tillväxten kan anses som en förutsättning för förbättrad demokrati anser vi argumentets relevans hög. Då författaren påvisar att biståndet har lett till en ökning på 1,5 procent av tillväxten i Afrika söder om Sahara stödjer han sin tes.

Även huvudargumentets stödargument ökar relevansen genom stöd av fler källor, men det är svårt att tyda relevansen enbart i stödargumentet, då det endast påvisar att Internationella Valutafonden har undervärderat biståndets roll, men inte hur eller med hur mycket. Vi kan inte veta om Internationella Valutafonden tidigare har kritiserat biståndets roll eller om de har rosat det tidigare. Dock utefter den tolkning vi gör under hållbarheten av argumentet får det stark relevans. Vi utgår ifrån att han menar att Internationella Valutafonden anser att bistånd är viktigare än vad man tidigare trott vilket därmed stödjer hans tes. Relevansen i contraargumentet får även den anses vara stark, då författaren påvisar en negativ effekt av bistånd, som motverkar demokrati. Argumentet undergräver tesen och därmed blir det relevant.

6.2.2 P2 Biståndet finansierar huvuddelen av hiv-aids arbetet i världen, för att inte tala om stödet till flyktingar och katastrofdrabbade människor i fattiga länder

Klassificering:

Argumentet är ett symptomargument där författaren påpekar delar av den positiva påverkan bistånd har på stora delar av den fattiga världen (Bergström – Boréus

² www.imf.org

2005: 124). Det visar att det biståndet ligger till hand för ett symptom, i det här fallet att det finansierar huvuddelen av hiv-aids arbete i världen.

Hållbarhet:

Argumentet påvisar biståndets påverkan på hiv/aids arbetet, samt hur det påverkar flyktingar och katastrofdrabbade människor i fattiga länder. Författaren menar på att biståndet är huvudanledningen till all finansiering av hiv-aids arbete i världen (Forsberg, 2007-05-22: Expressen). Första halvan av argumentet talar för sig själv och behöver ingen vidare tolkning. Andra delen av argumentet kan ses otydligt om det tas ur kontext. Vi tolkar det på så sätt att författaren subtilt påpekar att bistånd gör oerhört mycket för flyktingar och katastrofdrabbade områden. Det är ett hållbart resonemang då biståndet finansierar stora delar av arbetet med hiv-aids samt även hjälper väldigt mycket människor under exempelvis extrema svältförhållanden (Hailu – McKinley 2006-09: 1-4). Detta innebär i sig att argumentet får en stark hållbarhet.

Relevans:

Enligt argumentet är det biståndet som ger möjligheter till stora delar av det arbete som sker med hiv-aids i dagsläget. Enligt vår tolkning är biståndet den stora faktor som finns att tillgå vid katastrofsituationer och till flyktinghjälp. Vi anser att argumentet innehåller både hög och låg relevans. Med detta menar vi att första delen av argumentet angående arbetet kring hiv-aids påvisar hög relevans då, ett självklart krav för en starkare demokratisk utveckling är att stora delar av befolkningen inte dör eller är döende i en sjukdom som går att bromsa och på sikt tillintetgöra.

Däremot ser vi inte delen med flyktinghjälp och vid katastrofer som bidragande till utvecklingen av demokrati, utan mer som en åtgärd vid krissituationer. Självklart tror och anser vi att de flesta förstår vikten av denna form av bistånd, men vi tycker inte den ger stöd åt tesen. Om däremot argumentet hade kretsats kring hur biståndet kan förebygga dessa former av bistånd hade relevansen varit hög.

6.2.3 P3 Men det är ofrånkomligt så att biståndet är den främsta orsaken till att miljontals fler barn går i skola i Afrika, fler kvinnor som föder barn gör det i närvaro av utbildad hälsopersonal – ett av millenniemålen

Klassificering:

Argumentet är ett orsaksargument som påvisar en del positiva orsaker som bistånd ger (Bergström – Boréus 2005: 125). Författaren vill få tesen godtagen genom att påvisa en positiv orsaksrelation. Hur fler afrikanska barn får möjlighet att gå i skola samt att fler kvinnor får möjlighet att föda barn i närvaro av utbildad hälsopersonal. Detta tack vare biståndet.

Hållbarhet:

I argumentet hävdar författaren att det är ofrånkomligt att biståndet är den främsta orsaken till att miljontals fler barn går i skola i Afrika, samt att fler kvinnor som föder barn gör det i närvaro av utbildad hälsopersonal (Forsberg, 2007-05-22: Expressen). Han påpekar även att detta är ett av millenniemålen³. Enligt vår tolkning av författaren, menar han kort att biståndet är en oerhört bidragande anledning till att fler barn får gå i skolan vilket innebär en högre utbildningsnivå, samt att fler mödrar ska ges möjlighet till professionell hjälp vid födsel, vilket leder till lägre barna- och mödradödlighet. I millenniemålen finns dessa representerade i form av mål nummer två: låt alla barn gå i skolan, mål nummer fyra och fem: minska barnadödligheten respektive minska mödradödligheten. Att biståndet har medverkat till att fler barn får gå i skola, samt att mödrar ges möjlighet att förlösa i närvaro av utbildad personal råder inget tvivel (Sachs 2006: 292-293, 327). Argumentet känns klart trovärdigt och håller därmed hög hållbarhet.

Relevans:

Eftersom det som nämns i argumentet får anses vara förutsättningar för att bygga eller bevara demokratier, får argumentet ses som relevant. Vi anser att hög utbildning bland befolkningen, samt låg dödlighet bland barn och mödrar under födseln, är faktorer som bidrar till utveckling av demokratin, och därmed stödjer argumentet tesen. Framför allt i och med att författaren påvisar att de förbättrade förhållandena skett genom bistånd ger det argumentet hög relevans.

6.2.4 Slutsatsen av Biståndet behövs för demokratin

För att gemensamt analysera argumenten känner vi att författaren är klart medveten kring de faror som biståndet kan innebära, men väljer att lyfta fram de positiva delarna. Han påvisar det som tesen säger att trots de eventuella negativa konsekvenserna så behövs biståndet. Han får stöd av flera sina påståenden av Jeffrey Sachs som vid flera tillfällen är inne på samma spår angående biståndet. Dock en fråga som vi nämner i analysen och som väcker vårt intresse är det angående bra och dåligt bistånd. Författaren insinuerar att det finns ett bra och ett dåligt bistånd. Framförallt i argumentet P1, med underargument, kan man urskilja hur författaren, lite subtilt, menar på hur bra bistånd kan gynna ett fattigt land, medan ett dåligt bistånd kan ge mottagarlandet en björnkram.

Tankarna kring vad som är ett dåligt respektive bra bistånd, är högt abstrakt men kan kort motiveras ur hur det påverkar mottagarlandet. Gör det gott för folket, demokratin, ekonomin, hälsan, med mera, är det bra. Vid det motsatta eller utan effekt, är det dåligt. Vi väljer även att härleda det till hur Jeffrey Sachs

³ <http://www.millenniemalen.nu/>

motiverar fem komponenter som bör finnas för en effektiv fattigdomsbekämpning (Sachs 2006: 306).

Argumentet som författaren brukar håller överlag hög hållbarhet och hög relevans. Dock anser vi att de pro- argument som förs väger tyngre, rent värderingsmässigt, än contra- argumenten. Detta i sin tur leder till att tesen får en stark beviskraft och är stark.

7 Slutsats

Det som kan ses ur båda analyserna är att det verkligen kan finnas en negativ och en positiv effekt av bistånd. För att försöka ge ett svar till vår frågeställning, *Vilka argument används för och emot bistånd i den svenska mediedebatten?*, kan vi ur analyserna urskilja två syner på biståndet. Motargument talar helt enkelt om de negativa innebörderna av det generella biståndet som försvinner till korrupta styren. Den positiva debattören argumenterar på ett lite annorlunda sätt, där han är medveten om riskerna och att bistånd kan leda till att icke-demokratiska värderingar kan bibehållas genom detta. Dock väljer man att se de positiva effekterna som biståndet ger som värt risken.

Vi kan ur båda analyserna urskilja hållbara och klart relevanta argument, men där vi får känslan av att man talar om två olika tillvägagångssätt. Återigen vill vi koppla till det bra respektive dåliga biståndet vi har talat om tidigare. Då vi ur våra analyser kan se tendenser till hur den negativa debattören, som sagt, väljer att se allt bistånd som dåligt, ger den positiva ett större spektrum, med en möjlighet till förbättring. I den bemärkelse att man är medveten om att ett på fel sätt genomfört bistånd kan leda till negativa konsekvenser för mottagarlandet, kan ett väl genomfört leda till utveckling. Där ett bra bistånd behövs för att utveckla fattiga länder, men ett dåligt måste försvinna. Men ger helt enkelt biståndet en värdering.

Trots vår insikt i inledningen med att situationen är bra om det gynnar det berörda folket, är det omöjligt att värdera vem av debattörerna som har rätt. Detta eftersom ingen av teserna går att förkasta och omöjligt att förutspå huruvida respektive handling skulle resultera.

Det vi återigen vill påpeka, för att besvara vår frågeställning, är hur de olika debattörernas argument skiljer sig från varandra. Den negativa författaren ser biståndet i svart eller vitt, behålla eller ta bort, medan den positiva för argument med möjligheter, förändra och förbättra.

Genom denna analys har vi fått uppfattningen av att biståndsdebatten är en debatt som är värd att debatteras. Detta eftersom de argument som förs från båda sidor är väldigt hållbara, konkreta och intressanta. De speglar olika sidor av vardagen och åsikterna går ihop, för att sen gå isär. Där båda sidor ser våra snedsteg gällande bistånd genom historien, men den ena vill utveckla och den andra vill avveckla. Det vi anser gör båda debattörerna lika, är att det är det fattiga folket som bör gynnas och prioriteras, det är medlen som skiljer dem åt.

Slutligen vill vi uppmärksamma en intressant observation vi gjorde under tiden vi sökte debattinlägg för analysen. Trots att de positiva och negativa debattinläggen är relativt jämnt fördelade, är inte så fallet bland de osignerade kommentarerna. Bland de kommentarer som givits inläggen är stor, stor, majoritet negativa.

8 Referenser

Bergström, Göran - Boréus, Kristina, 2005. *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Björnsson, Gunnar (red.) (1994). *Argumentationsanalys*. Stockholm: Natur och kultur

Easterly, William, 2008. *Den vite mannens börda : varför västerlandets ansträngningar att hjälpa resten av världen har gjort så stor skada och så liten nytta* (William Easterly ; översättning: Claes-Göran Jönsson). Stockholm : SNS förlag

Esaiasson, Peter 2007. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Forsberg, Bo, 2007, *Biståndet behövs för demokratin*, Expressen, 2007-05-22, <http://www.expressen.se/debatt/1.689652/bistandet-behovs-for-demokratin>

Hailu, Degol – Mckinley Terry 2006-09. *The Macroeconomic Debate On Scaling up HIV/AIDS Financing*, http://www.unaids.org/en/KnowledgeCentre/Resources/PolicyGuidance/Techpolicies/finance_technical_policies.asp

Næss, Arne, 1961. *Empirisk semantik*. Stockholm: Läromedelsförl., Svenska bokförl.

Nilsson, Bengt, 2007, *Sidas bistånd förstör för Afrikas fattiga*, Expressen, 2007-05-12, <http://www.expressen.se/debatt/1.676385>

Regeringen 1, 2010-01-06. Publicerad: 2008-03-17. <http://www.sweden.gov.se/sb/d/10423/>

Regeringen 2, 2010-01-06. Publicerad: 2008-03-18. <http://regeringen.se/sb/d/4759/>

Sachs, Jeffrey D, 2006. *Slut på fattigdomen : hur vi kan åstadkomma detta i vår livstid* (Jeffrey Sachs ; förord av Bono ; översättning Claes-Göran Jönsson) Stockholm : SNS förlag, 1 uppl.

Sida 1, 2009-12-14. Publicerad: 2009-06-11.

<http://www.sida.se/Svenska/Bistand--utveckling/Detta-ar-svenskt-bistand/En-dollar-om-dagen/>

Sida 2, 2010-01-06. Publicerad: 2009-06-09.

<http://www.sida.se/Svenska/Bistand--utveckling/Detta-ar-svenskt-bistand/Tre-politiska-prioriteringar/>

Sida 3, 2009-12-14. Publicerad: 2009-06-09.

<http://www.sida.se/Svenska/Bistand--utveckling/Detta-ar-svenskt-bistand/Svensk-bistandshistoria/> 2009-12-14

Sida 4, 2010-01-06. Publicerad: 2009-06-08.

<http://www.sida.se/Svenska/Bistand--utveckling/Detta-ar-svenskt-bistand/>

Bilaga 1

Sidas bistånd förstör för Afrikas fattiga

Afrika är Jordens rikaste kontinent. Men biståndet bromsar samhällsutvecklingen, och därmed även den ekonomiska tillväxten. Röster som nu höjs om att Sida bör läggas ned är ett efterlängtat nytänkande. Att kritisera bistånd är känsligt och vanskligt. Men debatten måste upp på dagordningen.

Det skriver i dag BENGT NILSSON, journalist och filmare med inriktning på Afrika och fattigdomsfrågor.

Internationella valutafonden IMF publicerade nyligen sin årsrapport om tillståndet för världens ekonomier. Mest överraskande där är kanske att Afrika just nu står med en tillväxt på över fem procent.

Många vill säkert tro att det är ett resultat av bistånd. Men det är det inte. Tvärtom så bromsar biståndet samhällsutvecklingen i Afrika, och därmed även den ekonomiska tillväxten.

Om man ser till mängden exploaterbara naturresurser så är Afrika jordens rikaste kontinent, men med den fattigaste befolkningen. Fattigdomen i Afrika handlar alltså inte om resursbrist, den har sin förklaring i extremt dåliga politiska system. Och detta kan inget traditionellt bistånd i världen avhjälpa.

Det är stigande världsmarknadspriser på framför allt olja, timmer och mineraler som skapar de glada siffrorna i den afrikanska statistiken, inte bistånd. Men tillväxten leder inte till någon märkbar fattigdomsminskning i länder som saknar såväl genuin demokrati som en seriös ekonomisk fördelningspolitik. Regeringarna där ser inte till landets bästa, de för i stället en politik som gynnar en liten elit. Och det är den eliten som också gynnas av det svenska biståndet.

Sverige har under decennier pumpat in miljarder och åter miljarder i afrikanska länder, utan att något reellt resultat har kunnat redovisas. Inget afrikanskt land kan visa upp en påtaglig standardförbättring för folkflertalet som kan sägas vara en direkt följd av biståndet. Totalt sett har fattigdomen förvärrats i Afrika under den period då Sverige har ägnat sig åt bistånd. Uganda är kanske det mest belysande exemplet. Där består statskassan till cirka 50 procent av utländska biståndspengar, bland annat svenska. Ändå minskar inte fattigdomen.

Det Afrika behöver mest av allt är politisk reform. Dagens utvecklingsbistånd förhindrar detta. Biståndets primära funktion i Afrika är att konservera rådande politiska strukturer och omöjliggöra livsviktiga reformprocesser. Detta innebär ett gigantiskt svek mot kontinentens befolkning som tvingas uthärda i toppstyrda statsbildningar som på ytan må förefalla demokratiska, men som vid närmare granskning är rena diktaturer.

Regeringarna i dessa länder genomför i allmänhet parlamentsval med någorlunda regelbundenhet, men valen präglas alltid av oegentligheter. Allt från trakasserier av väljare till totalt valfusk där oppositionspartierna förhindras att delta på samma villkor som det styrande partiet.

I flertalet afrikanska stater har statsapparaten en övergripande och primär uppgift, och det är att slå vakt om den sittande statschefens makt. Allt annat är underordnat detta. Det betyder att alla befintliga resurser kommer att tas i bruk för att uppnå detta mål. I det sammanhanget har biståndet en mycket viktig roll. De pengar som Sverige bidrar med används för att stärka presidentgardet, säkerhetspolisen och alla andra institutioner som behövs för att värna den rådande ordningen. Att rigga val, köpa

politiker, muta väljare och hota utmanarkandidater. Oppositionen göre sig icke besvär. Den som önskar konkreta exempel på det jag påstår kan titta på några av de största mottagarna av svenskt bistånd genom tiderna i Afrika, nämligen Etiopien, Tanzania, Mocambique och Uganda. Inget av dessa länder har upplevt demokratiska regimskiften. I Uganda var till och med oppositionspartier förbjudna ända till helt nyligen. Dessa länder styrs av ledare som alla har betraktat Sovjetunionen som ett politiskt föredöme. (Utom Etiopien, de som styr där idag såg tidigare Albanien som det stora föregångslandet, stalinisten Enver Hoxha var hjälten...) I dag är ledarnas uniformer utbytta mot civila kostymer, men under ytan har inte mycket ändrats. Oppositionspolitiker betraktas fortfarande som dissidenter som ska förföljas och helst fängslas.

Som en följd av detta får Sverige ta emot politiska flyktingar från samma länder som vi pumpar in bistånd i. Människor flyr från regeringar som tar emot kontantstöd från Sverige. Detta är en skandal som borde uppröra alla som tittar närmare på frågan. Ändå förblir biståndet en helig ko i svensk politik som alltid särbehandlas och aldrig granskas på allvar. Debatten om biståndet handlar bara om kvantitet, nästan aldrig om kvalitet. Den biståndsform som nu prioriteras av Sida kallas budgetstöd och innebär att Sverige skänker kontanta medel till afrikanska länder. Detta är först och främst en politisk handling. Vi stöder alltså regeringar som saknar folkligt mandat, förföljer oppositionella, begränsar pressfriheten och hånar demokratin genom valfusk och livslånga presidentämbeten.

Ska detta verkligen vara officiell svensk politik? När folkpartisten Carl B Hamilton nu föreslår att biståndet ska avvecklas och Sida läggas ned så är det en välkommen signal om ett efterlängtat nytänkande.

Att kritisera bistånd är känsligt och vanskligt. Man löper alltid risk att buntas ihop med dem som ogillar stöd till Afrika av rasistiska skäl. Men debatten måste upp på dagordningen. I de afrikanska länder som tar emot svenskt bistånd finns det hängivna människor som dagligen riskerar livet för att arbeta för en annan, mer demokratisk samhällsordning. Det är dem vi ska stödja, inte politrukerna och diktatorerna som har utvecklat biståndsmjölkkandet till en avancerad konststart.

BENGT NILSSON

Bengt Nilsson är journalist med fokus på fattigdomsfrågor. Han har rest och arbetat i Afrika i 30 år. Han har bland annat producerat fem program för Sveriges Television om Afrika och biståndsfrågor, senast i "Uppdrag granskning" förra året.

Av Fjärde Sidan

fjarde.sidan@expressen.se

Publicerat 12 maj 2007

Uppdaterad 12 maj 2007

Bilaga 2

Biståndet behövs för demokratin

Biståndet bromsar samhällsutvecklingen i Afrika, påstår journalisten Bengt Nilsson. Han har både rätt och fel. Problemet är hans brister i nyanser och ovetenskaplighet.
[12 maj 2007 Sidans bistånd förstör för Afrikas fattiga](#)

Det är sant att det finns biståndsgivare och globala institutioner som i årtionden backat upp korrupta ledare av ekonomiska och politiska skäl. Detta är en del av orsakerna till dagens skuldkris för fattiga länder. Till exempel lån till diktatorn Mobutu i Kongo på 70-talet. I dag tar regeringen av biståndsanslaget för att ersätta dessa skulder. Människorna i fattiga länder får betala skulderna genom mindre bistånd. Detta ansvar borde tas av de regeringar som gav dessa "diktatorskulder".

Men det är ofrånkomligt så att biståndet är den främsta orsaken till att miljontals fler barn går i skola i Afrika, fler kvinnor som föder barn gör det i närvaro av utbildad hälsopersonal – ett av millenniemålen. Se till exempel Världsbankens senaste årsrapport. Biståndet finansierar huvuddelen av hiv-aids arbetet i världen, för att inte tala om stödet till flyktingar och katastrofdrabbade människor i fattiga länder.

Biståndet har också, enligt omfattande studier av bland andra forskare vid World Institute for Development Economics Research, bidragit till att tillväxten i Afrika söder om Sahara är 1,5 procent högre än vad den skulle varit utan det bistånd som förmedlats de senaste åren. Till och med Internationella Valutafondens eget utvärderingsorgan erkänner i nya rapporter att man undervärderat biståndets roll. Bengt Nilsson påstår motsatsen – frågan är vilka studier han hänvisar till?

Men det är också sant att bistånd kan konservera rådande politiska strukturer och stärka odemokratiska eller totalitära tendenser. Det är just därför det behövs bistånd för att stärka just de människor och organisationer som arbetar för demokratisk utveckling i sådana länder.

Det är fundamentalt att givarländerna inte bara anpassar sitt bistånd till staternas budgetar och behov utan också stärker det civila samhället så att det finns organisationer som driver på för att förändra politiska strukturer så att ekonomisk tillväxt förbättrar livet för de fattigaste. Verklig utveckling handlar om att medborgare i odemokratiska stater får kraft och stöd att organisera sig så att de själva förmår att på demokratisk väg göra upp med maktfullkomliga och korrupta ledare.

BO FORSBERG

Diakonias generalsekreterare

Publicerat 22 maj 2007

Uppdaterad 22 maj 2007